

Historia Iliyofichwa ya Aya ya Arobaini - Namba Kumi na Sita

Ole wa Pili — Sehemu ya Tatu

Jeff Pippenger
2026-06-18

Mantiki ya Jones

Mantiki ya Jones kwamba malaika wa kwanza wa Ufunuo kumi na nne hawezi kutenganishwa na wale malaika wawili wanaofuata ni thabiti kama mwamba. Utambuzi wake wa uhusiano wa kimuundo wa hao malaika watatu na malaika wa baragumu ni usiovuja kabisa. Bila shaka msisitizo wake ulikuwa juu ya wale malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne, lakini mantiki ya kuwahusisha kama “wasiotenganishwa” ina uhalali uleule kwa malaika wote waliowatangulia.

Kwa sababu alikuwa akiielekeza fikira yake kwa wale malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne, hakulifikisha mantiki yake mwenyewe kwenye hitimisho lake la mwisho. Hatimaye, mantiki aliyoitumia kuziunganisha baragumu za ole ya tano, ya sita, na ya saba na wale malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne, ilihusisha pia kupeleka mfululizo wa baragumu kurudi nyuma kabisa hadi kwa wa kwanza wa wale malaika saba wa baragumu.

Nami nikawaona wale malaika saba waliosimama mbele za Mungu; nao wakapewa tarumbeta saba. ... Na wale malaika saba waliokuwa na tarumbeta saba wakajitayarisha kuzipiga. Ufunuo 8:2, 6.

Mfululizo wa malaika huanza na malaika “saba” wa tarumbeta, na mstari wa malaika katika Ufunuo huanzia kwenye tarumbeta ya kwanza hadi kwenye onyo la malaika wa tatu kuhusu chapa ya mnyama. Jones yuko sahihi anapotambua utofauti kati ya tarumbeta nne za kwanza na tarumbeta tatu za mwisho za ole, kwa maana muundo huo wa kinabii wa “nne na tatu” pia unapatikana katika makanisa na mihuri. Kuwekwa imara juu ya mashahidi watatu katika kitabu cha Ufunuo kunawawezesha wale wanaochagua kuona kwamba saba, kama ishara, pia ina nne kama ishara na tatu kama ishara.

Muunganiko wa Kiungu

Kile ambacho tumekuwa tukikitambua katika siku za karibuni ni kwamba malaika wa kwanza na wa pili wa Ufunuo kumi na nne wanapewa uwezo na unabii wa wakati wa Uislamu wa ole wa kwanza na wa pili, na kwamba kutiwa nguvu kwa malaika wa tatu kunatimizwa kwa kutimia kwa ole wa tatu tarehe 9/11. Matumizi ya Jones yanabainisha kwamba, (ijapokuwa hakutoa hoja yangu) kila malaika kuanzia malaika wa tarumbeta ya kwanza wa Ufunuo nane hadi tarumbeta ya ole wa tatu ya Ufunuo kumi na moja ameunganishwa kwa namna isiyotenganishwa na malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne. Hizo ni ishara ndani ya mstari uleule wa unabii. Ni lazima zitambuliwe kuwa hivyo ili kuelewa wajibu mbalimbali ambao kila mmoja wa hao malaika anawakilisha. Basi, kama vile makanisa saba, mihuri saba na tarumbeta saba vinavyowakilisha saba, na pia ishara ya nne na

tatu ndani ya ishara kuu ya saba (makanisa, mihuri na tarumbeta); mstari wa malaika kuanzia wa kwanza wa malaika saba wa tarumbeta mpaka kwa malaika wa tatu lazima uzingatiwe kama jumla moja. Hili linatambulisha mstari wa malaika kumi na mmoja.

Malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne wanawakilisha ujumbe wa onyo wa Wamilliri uliotangaza kufunguliwa kwa hukumu na baadaye ujumbe wa onyo wa wale mia moja na arobaini na nne elfu unaotangaza kufungwa kwa hukumu.

Tarumbeta saba zinawakilisha mamlaka ambazo Mungu alizitumia kwa uongozi wake wa kimajaliwa kuleta hukumu juu ya mataifa yaliyolazimisha ibada ya jua.

Tarumbeta nne za kwanza zinatambulisha maangamizi ya hatua kwa hatua ya Roma ya Magharibi kufikia mwaka 427.

Ya tano na ya sita zinaainisha kuangamia kwa Roma ya Mashariki kuanzia 1449 hadi 1453.

Baragumu tatu za mwisho zinawakilisha Uislamu wa ole tatu.

Malaika katika Ufunuo kumi ni Kristo, ambaye hushuka kuupa uwezo ule vuguvugu mwanzoni, naye hushuka tena katika Ufunuo kumi na nane, kuupa uwezo ule vuguvugu mwishoni.

Baragumu ya saba ilianza kulia tarehe 22 Oktoba, 1844, wakati wa kufunguliwa kwa hukumu, ambayo ni Siku ya Upatanisho ya kielelezo halisi. Baragumu ya Yubile ilipaswa kulizwa katika Siku ya Upatanisho. Kwa hiyo, baragumu mbili hulizwa katika hukumu: baragumu ya Yubile na baragumu ya saba.

Ndipo utakapofanya parapanda ya yubile isikike siku ya kumi ya mwezi wa saba; katika siku ya upatanisho mtaufanya parapanda isikike katika nchi yenu yote. Nanyi mtautakasa mwaka wa hamsini, na kutangaza uhuru katika nchi yote kwa wakaaji wake wote; huo utakuwa yubile kwenu; na kila mtu atarudi katika milki yake, na kila mtu atarudi kwa jamaa yake. Mwaka huo wa hamsini utakuwa yubile kwenu; hamtapanda, wala hamtavuna yale yajikuliayo yenyewe ndani yake, wala hamtakusanya zabibu za mzabibu wako usiopogolewa. Walawi 25:9–11.

Muktadha unaotambulisha utawanyiko wa Israeli kwa “nyakati saba,” ulioko katika sura inayofuata mara moja katika Mambo ya Walawi, umewekwa wazi katika aya zinazoongoza kwenye agizo la kupiga tarumbeta ya yubile katika Siku ya Upatanisho.

Nena na wana wa Israeli, uwaambie, Mtakapoingia katika nchi niwapayo, ndipo nchi hiyo itashika sabato kwa Bwana. Kwa miaka sita utapanda shamba lako, na kwa miaka sita utapogoa mzabibu wako, na kukusanya matunda yake; lakini mwaka wa saba itakuwa sabato ya mapumziko kwa nchi, sabato kwa Bwana; usipande shamba lako, wala usipogoe mzabibu wako. Hilo litakalomea lenyewe katika mavuno yako usilivune, wala usiyakusanye zabibu za mzabibu wako usiopogolewa; kwa kuwa ni mwaka wa mapumziko kwa nchi. Nayo sabato ya nchi itakuwa chakula kwa ajili yenu; kwa ajili yako, na kwa ajili ya mtumwa wako, na kwa ajili ya mjakazi wako, na kwa ajili ya mtumishi wako wa kuajiriwa, na kwa ajili ya mgeni wako akaaye pamoja nawe, na kwa ajili ya wanyama wako, na kwa ajili ya wanyama wa mwituni walio katika nchi yako; mazao yake yote yatakuwa chakula. Tena utajihesabia sabato

saba za miaka, mara saba miaka saba; na muda wa sabato hizo saba za miaka utakuwa kwako miaka arobaini na tisa. Mambo ya Walawi 25:2–8.

Miller alipotambua hukumu dhidi ya Israeli kwa kuvunja pumziko la sabato la nchi katika sura ya ishirini na sita, alitumia kanuni ya kwamba siku huwakilisha mwaka mmoja, naye akagundua ya kuwa mwaka una siku mia tatu na sitini, na ya kwamba mara saba ya mia tatu na sitini ilikuwa miaka elfu mbili mia tano na ishirini ya adhabu kwa kuvunja agano. Hicho ndicho kilikuwa kweli ya kwanza ya kinabii aliyoigundua. Ndicho msingi wa kweli zilizounda msingi ambao Kristo aliweka kupitia kazi ya Miller. Baragumu ya Yubile ni tangazo la ukombozi na uhuru.

Baragumu ya saba ni Uislamu wa ole ya tatu.

Lakini katika siku za sauti ya malaika wa saba, atakapokuwa karibu kuanza kupiga tarumbeta, siri ya Mungu itatimizwa, kama alivyowatangazia watumishi wake, manabii. Ufunuo 10:7.

Baragumu ya saba ya Uislamu ni ukweli wa nje wa kiunabii, na baragumu ya Yubile ni ukweli wa ndani wa kiunabii wa kuhesabiwa haki kwa imani—ukombozi kutoka dhambini, ambao kulingana na Dada White ni malaika wa tatu katika uhalisi wake. Katika kipindi ambacho baragumu ya saba inalia, siri ya Kristo ndani yenu, tumaini la utukufu, itakamilishwa Kristo atakapounganisha Uungu Wake na ubinadamu wa wale mia moja arobaini na nne elfu. Wale watakaopokea muhuri wa Mungu wakati huo watatangaza ujumbe wa baragumu wa onyo unaowakilishwa kama ole wa tatu na pia onyo la malaika wa tatu. Ole wa tatu huiwezesha ujumbe wa malaika wa tatu wakati malaika ambaye si mwingine ila Yesu Kristo mwenyewe anaposhuka akiwa na ujumbe mkononi Mwake.

Tunapotambua kwamba ulikuwa ni unabii wa wakati wa ole wa kwanza na wa pili ulioutia nguvu ujumbe wa malaika wa kwanza, na unabii wa ole wa tatu unaotia nguvu ujumbe wa malaika wa tatu, tunazitambua baragumu kuwa ni “hukumu zilizoletwa juu ya Rumi kwa kujibu utekelezaji wa sheria ya Jumapili.” Hukumu hizo za majaliwa ya Mungu, hasa baragumu tatu za mwisho za ole, zinapatana na kwenda sambamba na ujumbe wa onyo wa malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne. Ole mbili na malaika wawili katika historia ya Wamillari, na ole wa tatu na malaika wa tatu katika historia ya wale mia moja na arobaini na nne elfu. Katika historia ya mwanzo ya malaika wa kwanza na wa pili, ujumbe wa kufunguliwa kwa hukumu ulitiwa nguvu kwa utimilifu wa Uislamu wa ole wa kwanza na wa pili. Katika historia ya mwisho ya malaika wa tatu, ujumbe unaotangaza kufungwa kwa hukumu ulitiwa nguvu kwa utimilifu wa Uislamu wa ole wa tatu.

Uwezesaji mwanzoni na mwishoni uliwakilishwa na malaika wa Ufunuo kumi na kumi na nane, “ambaye hakuwa mtu mwingine ila Yesu Kristo.” Ujumbe wa nje wa Uislamu na ujumbe wa ndani wa hukumu ndiyo tarumbeta ya nje ya ole ya tatu, na ujumbe wa ndani wa hukumu ndiyo tarumbeta ya malaika wa tatu. Tarumbeta ya nje ya Uislamu ni unabii wa miaka elfu mbili mia tano na ishirini, na tarumbeta ya ndani ya malaika wa tatu ni miaka elfu mbili mia tatu. Zote mbili zilifika na kupigwa wakati wa kufunguliwa kwa hukumu ya wafu, na zote mbili zilifika tena wakati wa kufunguliwa kwa hukumu ya walio hai.

Malaika wa Ufunuo kumi alishuka tarehe 11 Agosti, 1840 katika utimizo wa unabii wa Uislamu, na kwa kufanya hivyo, malaika huyo aliwakilisha kwa mfano kushuka kwa malaika wa Ufunuo

kumi na nane pamoja na utimizo wa unabii wa Uislamu. Hukumu ya Mungu juu ya uasi wa sheria ya Jumapili mwaka 321, na kisha tena mwaka 538, inawakilishwa na tarumbeta sita za kwanza, na hukumu Yake kwa ajili ya uasi wa sheria ya Jumapili ujao karibuni inawakilishwa na tarumbeta ya saba, ambayo ndiyo ole wa tatu na pia malaika wa tatu. Ujumbe wa onyo wa mwanzo wa hukumu tarehe 22 Oktoba, 1844 na ujumbe wa onyo wa hukumu ya walio hai mnamo 9/11 vyote viwili vilitiwa nguvu na malaika wa saba katika mfuatano ambao Jones aliweka wazi. Malaika sita wa tarumbeta katika sura ya nane na ya tisa, kisha katika sura ya kumi hushuka yule malaika ambaye si mwingine ila Yesu Kristo. Yeye ni wa saba katika mfuatano wa malaika, anayefuatiwa katika sura ya kumi na moja na ole wa tatu, ambayo ndiyo tarumbeta ya saba iliyoanza kulia mwaka 1844, lakini ndiye wa nane katika mfululizo wa malaika wanaoongoza kwa malaika wa tisa, wa kumi na wa kumi na moja katika Ufunuo kumi na nne.

Ujumbe wa malaika wa tatu hauwezi kutenganishwa na jumbe za malaika wa kwanza na wa pili, lakini wala hauwezi kutenganishwa na baragumu saba za hukumu ya Mungu juu ya uasi-imani. Baragumu nne za kwanza za hukumu katika sura ya nane ya Ufunuo zinaonyesha kuanguka kwa hatua kwa hatua kwa Rumi ya Magharibi baada ya sheria ya kwanza ya Konstantino ya Jumapili mwaka 321, na kulianza wakati alipougawa ufalme kuwa mashariki na magharibi mwaka 330.

“Wakati taifa letu, katika mabaraza yake ya kutunga sheria, litakapotunga sheria za kuzifunga dhamiri za wanadamu kuhusu haki zao za kidini, likilazimisha utunzaji wa Jumapili, na kutumia mamlaka ya ukandamizaji dhidi ya wale wanaoshika Sabato ya siku ya saba, sheria ya Mungu, kwa makusudi na madhumuni yote, itafanywa kuwa batili katika nchi yetu; na uasi wa kitaifa dhidi ya Mungu utafuatiwa na maangamizi ya kitaifa.” Review and Herald, December 18, 1888.

Kanuni ya uasi wa kitaifa kuleta maangamizi ya kitaifa ililetwa juu ya taifa la Konstantino kuanzia na tarumbeta nne za kwanza zilizoifikisha Roma ya Magharibi kwenye hitimisho lake kufikia mwaka 476. Roma ya Mashariki ilifikia hitimisho lake mwaka 1453, ingawa kwa namna ya kinabii ilikuwa tayari imepoteza enzi yake ya kitaifa tarehe 27 Julai, 1449. Tofauti na Babeli, aliyeangushwa katika usiku mmoja, Roma, ya Magharibi na ya Mashariki pia, ililetwa kwenye mwisho wake kwa hatua za taratibu. Anguko la Roma ya Magharibi chini ya tarumbeta nne za kwanza kufikia mwaka 476, linawakilisha anguko la Marekani chini ya tarumbeta nne, ambalo kwa kiwango kimoja linawakilisha vizazi vinne vya Marekani vilivyoanza mwaka 1798 na kuishia katika sheria ya Jumapili. Vizazi hivyo vinne vinalingana na vizazi vinne vya Uadventista, ambavyo vinalingana na makanisa manne ya kwanza ya Ufunuo mbili, na machukizo manne yanayozidi kuongezeka ya Ezekieli sura ya nane na mawimbi manne ya nzige katika kitabu cha Yoeli.

Kwa maana Bwana MUNGU asema hivi: Je, si zaidi sana nitakapozileta juu ya Yerusalemu hukumu zangu nne zilizo kali—upanga, na njaa, na mnyama mbaya, na tauni—ili niwakatilie mbali humo mwanadamu na mnyama? Ezekieli 14:21.

Baragumu la tano na la sita yaliangusha Roma ya Mashariki, na Roma ya Mashariki, katika uhusiano wa kinabii na Roma ya Magharibi, inawakilisha dola. Roma ya Magharibi inawakilisha kanisa. Roma ya Magharibi pia inawakilisha Marekani, ambaye anashindwa kwanza, kama

ilivyokuwa kwa Roma ya Magharibi.

“Wakati Amerika, nchi ya uhuru wa dini, itakapoungana na Upapa katika kulazimisha dhamiri na kuwalazimisha watu kuiheshimu sabato ya uongo, watu wa kila nchi duniani wataongozwa kufuata mfano wake.” Testimonies, volume 6, 18.

Baragumu nne za kwanza zinawakilisha vizazi vinne vya historia ya Marekani, na wakati Marekani inapoanguka, nchi tukufu ya aya ya arobaini na moja ya Danieli kumi na moja ndiyo imeanguka hivi punde, na kikwazo kinachofuata ni Misri, ishara ya mataifa mengine yote ya dunia. Kisha Umoja wa Mataifa, ambao ndio wafalme kumi, wanakubali kuipa upapa ufalme wao wa saba kwa “muda mfupi—saa moja,” katika Ufunuo kumi na saba. Hili hutokea katika karamu ya siku ya kuzaliwa ya Herode, anapoahidi nusu ya ufalme wake. Katika karamu ya siku ya kuzaliwa ya Herode, katika saa hiyo maandishi yanaonekana juu ya chokaa cha kuta, na Belshaza anauawa. Saa hiyo hufika katika sheria ya Jumapili na kuendelea mpaka kufungwa kwa muda wa rehema kwa wanadamu. Ufalme wa saba unashindwa kama ilivyofananishwa na kuharibiwa kwa kuta za Konstantinopoli zilizoanguka mwaka 1453. Tangu sheria ya Jumapili nchini Marekani, kama ilivyofananishwa na 1449, hadi kuanguka kwa Konstantinopoli mwaka 1453 ni miaka minne ya kiishara. Upapa ulipata jeraha lake la mauti mwaka 1798.

Katika Danieli kumi na moja aya ya arobaini, upapa ulianguka mwaka 1798, wakati wa mwisho. Kisha mfalme wa kusini akaanguka mwaka 1989, wakati wa mwisho. Marekani huanguka katika aya ya arobaini na moja na Misri huanguka katika aya ya arobaini na mbili, na upapa hufikia anguko lake la pili na la mwisho katika aya ya arobaini na tano.

“Kutokana na kupanda na kuanguka kwa mataifa kama kulivyowekwa wazi katika vitabu vya Danieli na Ufunuo, yatupasa kujifunza jinsi utukufu wa nje tu na wa kidunia ulivyo wa ubatili. Babeli, pamoja na nguvu zake zote na fahari yake, ambayo mfano wake ulimwengu wetu haujawahi tena kuiona tangu wakati huo,—nguvu na fahari ambazo kwa watu wa siku ile zilionekana kuwa imara sana na za kudumu,—imepitaje kabisa! Kama ‘ua la majani,’ imeangamia. Yakobo 1:10. Ndivyo ufalme wa Wamedi na Waajemi ulivyoangamia, na falme za Ugiriki na Rumi. Na hivyo ndivyo huangamia kila kisicho na Mungu kuwa msingi wake. Ni kile tu kilichofungamanishwa na kusudi Lake, na kinachoidhihirisha tabia Yake, kiwezacho kudumu. Kanuni Zake ndizo vitu vya pekee vilivyo imara ambavyo ulimwengu wetu waujua.” Prophets and Kings, 548.

Kuanguka kwa Marekani (nabii wa uongo) katika aya ya arobaini na moja kulifananishwa na 1449, na kuanguka kwa Misri (joka) katika aya ya arobaini na mbili kulifananishwa na 1453, na upapa (mnyama) hufikia mwisho wake pasipo kuwa na yeyote wa kumsaidia kama ilivyofananishwa na 1798. Nabii wa uongo na joka huangushwa na mamlaka za baragumu, na mnyama huangushwa na mamlaka ya joka.

Namba nne ni ishara ya kuvunjika kwa ufalme. Ufalme wa Aleksanda ulivunjika kuwa falme nne, na Misri ikaangamia katika Bahari ya Shamu katika kizazi cha nne, na Israeli inaabudu jua katika chukizo la nne la Ezeieli nane. Vizazi vinne vya Uprotestanti na Warepublican katika mnyama wa nchi vilianza mwaka 1798 na vinafikia mwisho katika sheria ya Jumapili inayokuja upesi kwa

pembe zote mbili. Hukumu nne kali za Ezekieli juu ya Yerusalemu zinaonyesha hukumu nne juu ya Marekani, na hukumu hizo nne juu ya ufalme wa sita wa unabii wa Biblia zinafananisha miaka minne kutoka 1449 hadi 1453 wakati ufalme wa saba wa unabii wa Biblia unapokubali kutoa nusu ya ufalme wao kwa upapa katika uhusiano wa kanisa na serikali ambao kahaba wa Tiro anautawala.

Miaka minne ya 1449 hadi 1453 inawakilisha kuangamia kwa ufalme wa saba katika sheria ya Jumapili, na pia inawakilisha kipindi cha kuangamia kwa ufalme wa nane kutoka sheria ya Jumapili hadi kufungwa kwa muda wa rehema. Kushindwa kwa Misri, ambaye ni ulimwengu na pia joka alilopewa upapa, ni fraktali katika mwanzo wa kipindi kinachoashiriwa na miaka minne ya 1449 hadi 1453. Hili linatambulisha kuanguka kwa Konstantinopoli katika sheria ya Jumapili, na kisha tena wakati Mikaeli atakaposimama. Mikaeli atakaposimama, malaika wale wanne wanaachiliwa kikamilifu kulingana na ufunuo.

“Nikaona kwamba malaika wale wanne wangeizuia pepo nne hadi kazi ya Yesu itakapokamilika katika patakatifu, na ndipo mapigo saba ya mwisho yatakapokuja.” Early Writings, 36.

Sehemu nne za ufalme wa Aleksanda, tarumbeta nne juu ya Rumi ya Magharibi, pepo nne zikiachiliwa juu ya Rumi ya Mashariki, hukumu nne kali juu ya Yerusalemu, pepo nne zikiachiliwa upapa unapofikia mwisho wake pasipo kuwa na wa kumsaidia. Kwa alama hizi za kinabii zilizowekwa mbele yetu, tutaizingatia ole ya pili katika muktadha wa kuitumia katika sheria ya Jumapili inayokuja upesi.

Mtaguso wa Florence

Mnamo mwaka 1439, katika Baraza la Florence (linaloitwa pia Muungano wa Florence), wawakilishi wa Kanisa la Kiorthodoksi la Mashariki (wakiongozwa na Mfalme wa Byzantium, John VIII Palaiologos, na Patriarki wa Konstantinopoli) walitia saini amri rasmi ya muungano na Kanisa Katoliki la Roma. Walikubali kumtambua Papa wa Roma kuwa kichwa (mamlaka ya juu kabisa) cha Kanisa lote.

Kwa maana mume ni kichwa cha mkewe, kama Kristo naye alivyo kichwa cha kanisa; naye ni Mwokozi wa mwili. Waefeso 5:23.

Kanuni ya Imani ya Nisea

Mfalme na Patriarki walikubali “ibara ya Filioque” katika Kanuni ya Imani ya Nikea, ambayo ilikuwa nyongeza kwa Kanuni ya Imani ya Nikea, wakidai kwamba Roho Mtakatifu hutoka kwa Baba na kwa Mwana. Kanuni ya Imani ya Nikea ni mojawapo ya tamko muhimu zaidi na linalotumiwa sana katika historia ya imani ya Kikatoliki. Kanuni ya Imani ya Nikea ni muhtasari rasmi wa imani za msingi za Kikatoliki. Hapo awali iliandikwa ili kutetea kweli kuhusu Yesu Kristo ni nani. Mwaka 325, mabishano makubwa yalizuka kwa sababu kuhani mmoja aitwaye Arius alifundisha kwamba Yesu aliumbwa na Mungu Baba na kwamba hakuwa Mungu kikamilifu.

Mfalme Konstantino alitisha Mtaguso wa Kwanza wa Nisea ili kulitua jambo hilo. Mtaguso huo ulithibitisha kwa nguvu kwamba Yesu ni Mungu kikamilifu, “wa asili moja” na Baba. Baadaye Imani hiyo ilipanuliwa katika Mtaguso wa Konstantinopoli mwaka 381. Inapaswa kuangaliwa katika hatua hii kwamba; Imani ya Nisea iliwekwa katika historia ya Konstantino wa kwanza, nayo ingekuwa jambo la muhimu kwa Konstantino wa mwisho, yaani Konstantino wa kumi na moja, aliyekuwa Mfalme wa mwisho wa Dola ya Bizanti ya mashariki. Konstantino Mkuu, aliyekuwa wa kwanza, anawekwa wazi mara kwa mara kama somo katika unabii wa Biblia. Yeye ndiye mtawala katika mwanzo wa dola ya mashariki, na kwa hiyo humfananisha mtawala katika mwisho wa dola ya mashariki. Ukweli kwamba Imani ya Nisea ni kipengele cha historia za mwanzo na mwisho lazima uangaliwe na mwanafunzi wa unabii, iwapo anaelewa kanuni ya alfa na omega.

Mnamo 381, Kanuni ya Imani ya Nikea ilifanyiwa marekebisho kwa kuingizwa fundisho la Toharani, fundisho la Ekaristi, pamoja na kukubaliwa kwa matumizi ya mkate usiotiwa chachu kwa ajili ya Ekaristi, jambo ambalo lilikuwa desturi ya Kilatini. Kanuni ya Imani ya 381 pia ilikubali uelewa wa Kikatoliki kuhusu dhambi ya asili na maisha ya baada ya kifo. Ilimalizika kwa mstari huu muhimu: “Pia tunaweka kwamba kiti kitakatifu cha kitume na Papa wa Roma hushika ukuu juu ya ulimwengu wote na ndiye mwakilishi wa kweli wa Kristo.”

Katika Mtaguso wa Florence, toleo jingine lililosasishwa lilitiwa saina tarehe 6 Julai 1439, miaka 14 kabla ya Konstantinopoli kuanguka mikononi mwa Waturuki Waothmani mwaka 1453. Muungano huo ulitiwa saina chini ya shinikizo kubwa la kisiasa. Milki ya Byzantine ilikuwa na haja ya dharura ya msaada wa kijeshi kutoka Magharibi dhidi ya Waothmani waliokuwa wakisonga mbele. Wajumbe wa Kigiriki waliporudi nyumbani, mapatano hayo yalikataliwa vikali na wengi wa makasisi, watawa, na watu wa kawaida huko Mashariki. Maaskofu wengi walioutia saina baadaye waliondoa uungaji mkono wao. Muungano huo haukutekelezwa kikamilifu kamwe na ulikataliwa rasmi na Kanisa la Kiorthodoksi la Mashariki katika miaka iliyofuata. Kufikia wakati Konstantinopoli ilianguka mwaka 1453, muungano huo ulikuwa tayari umevunjika kivitendo. Mara nyingi huelezewa na wanahistoria kuwa ulikuwa muungano wa kisiasa ulioshindwa kwa sababu ya upinzani wa kina wa kiteolojia, kitamaduni, na wa watu wengi.

Katika Mtaguso wa Kwanza wa Nisea wa mwaka 325, Imani ya Nisea ilipitishwa. Imewekwa alama miaka mitano kabla ya mwaka 330, wakati miaka 360 ya Danieli kumi na moja, aya ya ishirini na nne, iliyowakilishwa kama “wakati,” ilipokoma.

Ataingia kwa amani hata katika mahali penye unono mwingi sana pa jimbo; naye atafanya mambo ambayo baba zake hawakuyafanya, wala baba za baba zake; atawatawanyika miongoni mwao mateka, na nyara, na mali; naam, atakusudia hila zake dhidi ya ngome, hata kwa muda. Danieli 11:24.

Mwaka wa 31 KK na 330 zote mbili zinaashiria “wakati uliowekwa” wa aya ya ishirini na saba na ya ishirini na tisa za Danieli kumi na moja.

Na mioyo ya wafalme hawa wawili itakuwa ya kufanya uovu, nao watasema uongo mezani pamoja; lakini hilo halitafanikiwa, kwa maana mwisho ungali utakuwa katika wakati uliowekwa. ... Katika wakati uliowekwa atarudi, na kuelekea upande wa kusini; lakini

haitakuwa kama ilivyokuwa hapo kwanza, wala kama ilivyokuwa hapo baadaye. Danieli 11:27, 29.

Mwanzo (330) na mwisho (1449–1453) wa mstari wa kinabii wa Rumi ya mashariki unawakilishwa na mfalme wa kwanza na wa mwisho aitwaye Konstantino. Alfa na omega ya mstari wa kinabii wa Rumi ya mashariki, uitwao Dola ya Bizanti, imeunganishwa na mwisho wa ile Rumi ya Kifalme ya miaka mia tatu na sitini iliyotawala kwa ukuu tangu vita vya Actium mwaka 31 KK hadi mwaka 330, na kisha kuendelea hadi 1453. Kabla ya vita vya Actium mwaka 31 KK, Marko Antoni na Augusto Kaisari walinena uongo katika meza moja, jambo ambalo halikufanikiwa. Kabla ya mwaka 330, katika mwaka 325, Kanuni ya Imani ya Nikea ilipitishwa. Kabla ya mwaka 1453, toleo lililosasishwa la ileile Kanuni ya Imani ya Nikea lilipitishwa. Kabla ya 31 KK, viongozi wawili wa kisiasa walinena uongo katika meza moja. Katika mwaka 325, uongo wa kiroho ulinenwa katika meza moja. Mashahidi hao wawili hutambulisha uongo wa kisiasa na wa kiroho uliopitishwa mwaka 1439 katika Mtaguso wa Florence. Hiyo Kanuni ya Imani ya Nikea iliyosasishwa iliitwa Amri ya Muungano.

Njia ya kwanza ya alama ya uwongo ya “kuketi mezani pamoja” ilitangulia mwaka wa 31 KK, nayo ilikuwa kati ya makundi mawili ya kisiasa ya Roma ya kipagani. Wakati uliowekwa kwa uwongo huo ulikuwa mwaka wa 31 KK, nao ulimhusisha Augusto, ishara ya Roma dhidi ya shirikisho la mwanamume na mwanamke waliowakilisha Misri. Kundi la pili la uwongo lilikuwa mwaka wa 325, na wakati uliowekwa ulikuwa mwaka wa 330. Kundi la tatu la uwongo lilikuwa mwaka wa 1439, na wakati uliowekwa ulikuwa 1449–1453. Wale waliokuwa mezani mwaka wa 1439 waliwakilisha Roma ya magharibi na ya mashariki, huku Roma ya mashariki ikitafuta lengo la kisiasa kwa kukubaliana na hoja ya kidini. 31 KK, ikifuatiwa na 330 na kisha 1453, zinawakilisha matumizi ya namna tatu ya mstari wa Roma.

Tishio la kisiasa la muungano wa Marc Antony na Cleopatra lilifananisha tishio la kiroho la uzushi wa Uariani mwaka 325, ambalo nalo lilifananisha tishio la kisiasa na kidini la Waturuki wa Kiislamu mwaka 1439.

Mafundisho ya Imani ya Nikea ni uongo, wala hakuna kweli ndani yake. Hati iliyotiwa sahihi tarehe 6 Julai 1439, katika Mtaguso wa Florence, iliitwa Amri ya Muungano na iliwakilisha uongo huohuo na zaidi. Wajumbe waliporudi Konstantinopoli mwaka 1439, walipokelewa kwa hasira na mashtaka ya usaliti. Usemi ulioenea ulikuwa: “Afadhali kilemba cha Mturuki kuliko taji la askofu wa Papa.”

Muungano huo ulitiwa saina hasa kwa sababu Mfalme wa Byzantium alikuwa na haja ya dharura ya msaada wa kijeshi kutoka Magharibi dhidi ya Waothmani. Ilipodhihirika wazi kwamba msaada wa kijeshi mdogo sana (au kutokuwapo kabisa) ulikuwa ukija, uungwaji mkono kwa muungano huo ulitoweka. Mnamo 1450–1451, sinodi kadhaa za Mashariki ziliukataa muungano huo, na baada ya Konstantinopoli kuanguka mwaka 1453, muungano huo uliachwa kabisa. Matokeo ya mwisho ya Amri ya Muungano ya Florence yanachukuliwa na Kanisa la Kiorthodoksi la Mashariki kuwa ni baraza lililoshindwa na kukataliwa. Halitambuliwi kuwa halali. Hata hivyo, Kanisa la Roma Katoliki bado hulichukulia kuwa ni baraza halali la kiekumene.

Tunaweka mantiki ili kuelewa jinsi sifa za kinabii za ole wa pili zinavyorudiwa katika historia ya ole wa tatu. Unabii wa miaka mia moja na hamsini wa ole wa kwanza ulianza tarehe 27 Julai, 1299 na kumalizika tarehe 27 Julai, 1449.

1449

Konstantino XI Palaiologos alizaliwa mwaka 1404 na akatawala tangu Januari 1449 hadi Mei 29, 1453. Alikuwa mfalme wa mwisho wa Dola ya Roma ya Mashariki (Byzantine), ambayo ilikuwa imedumu kwa zaidi ya miaka 1,100. Kwa ujasiri aliongoza ulinzi wa Konstantinopoli wakati wa kuzingirwa na Waothmani mwaka 1453 akiwa na watetezi wapatao 7,000 hadi 8,000 tu dhidi ya jeshi la Mehmed II la zaidi ya 80,000. Alikufa akipigana juu ya kuta za mji tarehe 29 Mei 1453, Konstantinopoli ilipoanguka hatimaye. Mwili wake haukutambuliwa kamwe kwa uthabiti wa hitimisho. Kifo chake kiliashiria mwisho wa Dola ya Roma (mwendelezo wa mwisho wa moja kwa moja wa dola iliyoanzishwa na Augusto mwaka 27 KK).

Anakumbukwa katika historia ya Kigiriki na mapokeo ya Kiorthodoksi kama shujaa mkuu—mara nyingi akiitwa katika hekaya “Mfalme wa Marumaru” (imani kwamba siku moja atarejea kuokoa Konstantinopoli).

Yohana VIII Palaiologos (1392–1448) alikuwa Kaisari wa Byzantium wa pili kutoka mwisho, aliyetawala kuanzia 1425–1448. Alikuwa mwana mkubwa wa Kaisari Manuel II Palaiologos na kaka mkubwa wa Konstantino XI. Yohana VIII alitumia sehemu kubwa ya utawala wake akijaribu kwa dhiki kuu kuokoa Ufalme wa Byzantium uliokuwa ukifa dhidi ya Waothmani. Mwaka 1439, yeye mwenyewe alisafiri kwenda Italia na kuongoza Baraza la Florence, ambako yeye na ujumbe wa Waorthodoksi wa Mashariki walikubali kwa muda kuungana tena na Kanisa Katoliki la Roma na kumkubali Papa kuwa mkuu wa Kanisa. Konstantino Mkuu naye pia alikuwa ameongoza Baraza la Nisea. Yohana VIII alitumaini kwamba muungano huu na upapa ungeleta msaada wa kijeshi kutoka Magharibi dhidi ya Waturuki, lakini muungano huo haukupendwa sana huko Konstantinopoli na hatimaye ulifeli. Yohana VIII alikufa mwaka 1448 (kwa sababu za kiasili), miaka mitano tu kabla ya Konstantinopoli kuanguka mwaka 1453. Kaka yake Konstantino XI ndipo akawa kaisari na akafa akiutetea mji.

Yohana VIII alipokufa mwaka 1448, ndugu yake Konstantino XI alichaguliwa kuwa mrithi. Kufikia mwaka 1448 Dola ya Byzantine ilikuwa dola ndogo sana ya kibaraka, na Waothmani walikuwa na ushawishi mkubwa juu ya ni nani aliyeketi juu ya kiti cha enzi huko Konstantinopoli. Tarehe 27 Julai 1449, tukio la kisiasa lenye umuhimu mkubwa sana lilitokea katika miaka ya mwisho ya Dola ya Byzantine. Mfalme wa Byzantine, Yohana VIII Palaiologos, alikuwa amekufa mapema katika mwaka 1448. Ndugu yake, Konstantino XI Palaiologos (mfalme wa mwisho), alitangazwa kuwa mfalme huko Konstantinopoli. Hata hivyo, kabla Konstantino XI hajapanda rasmi kwenye kiti cha enzi, alituma mabalozi kwa Sultani wa Kiothmani (Murad II) na kuomba ruhusa ya kutawala. Sultani alitoa ruhusa hiyo, na ndipo tu Konstantino XI alipotawazwa rasmi na kutambuliwa kuwa mfalme. Kitendo hiki kilionekana kuwa kujisalimisha kwa hiari kwa uhuru wa Byzantine. Kwa mara ya kwanza, mfalme wa Byzantine alikiri waziwazi kwamba alitawala kwa ruhusa tu ya Waturuki Waothmani. Miaka minne tu baadaye, mwaka 1453, Konstantinopoli

ilianguka mikononi mwa Waothmani.

Miaka mia tatu tisini na moja na siku kumi na tano baada ya Julai 27, 1449, yaani tarehe 11 Agosti, 1840, Waturuki walitafuta ulinzi kutoka Misri kwa kujitiisha kwa mamlaka manne makuu ya Ulaya, hivyo wakitimiza unabii wa saa moja, siku moja, mwezi mmoja na mwaka mmoja. Sasa tumeweka mantiki mahali pake ili kutumia ole la kwanza na la pili katika sheria ya Jumapili inayokuja upesi. Petro, kama ishara ya wale mia moja arobaini na nne elfu, anawakilisha vuguvugu la malaika wa tatu, na William Miller anawakilisha vuguvugu la malaika wa kwanza na wa pili. Vuguvugu vyote viwili vinahusianishwa na “funguo.”

Nami nitamweka ufunguo wa nyumba ya Daudi begani mwake; naye atafungua, wala hapana atakayefunga; naye atafunga, wala hapana atakayefungua. Isaya 22:22.

Nami nakuambia pia ya kwamba wewe ndiwe Petro, na juu ya mwamba huu nitalijenga kanisa langu; wala malango ya kuzimu hayatahinda juu yake. Nami nitakupa funguo za ufalme wa mbinguni; na lo lote utakalolifunga duniani litakuwa limefungwa mbinguni; na lo lote utakalolifunga duniani litakuwa limefunguliwa mbinguni. Mathayo 16:18, 19.

Tutalifikia pambano la Ninawi katika makala inayofuata kama “ufunguo” ambao si kwamba unafungua tu shimo lisilo na mwisho, bali kama ufunguo wa kinabii unaopanga ushuhuda wote wa Danieli kumi na moja katika mpangilio mkamilifu. Katika ndoto ya Miller “ufunguo” uliunganishwa na kasha ulikuwa ni mbinu ya Miller ya kujifunza Biblia. Uthibitishaji wa maandiko wa historia ya Wamillerite ukiunganishwa na “mstari juu ya mstari” katika historia ya malaika wa tatu ndio ufunguo unaoruhusu ufunguo wa Ufunuo tisa kufungua na kupanga katika utaratibu historia iliyofichika ya ujumbe wa nje wa aya ya arobaini.

Tutaendelea na tafakari zetu katika makala inayofuata.

“Kwa nabii, gurudumu ndani ya gurudumu, na maumbile ya viumbe hai yaliyohusiana navyo, yote yalionekana kuwa ya kutatanisha na yasiyoweza kuelezwa. Lakini mkono wa Hekima Isiyo na Kikomo waonekana kati ya yale magurudumu, na utaratibu mkamilifu huwa ndiyo matokeo ya kazi yake. Kila gurudumu hutenda kazi kwa upatano mkamilifu na kila jingine.” Testimonies to Ministers, 214.